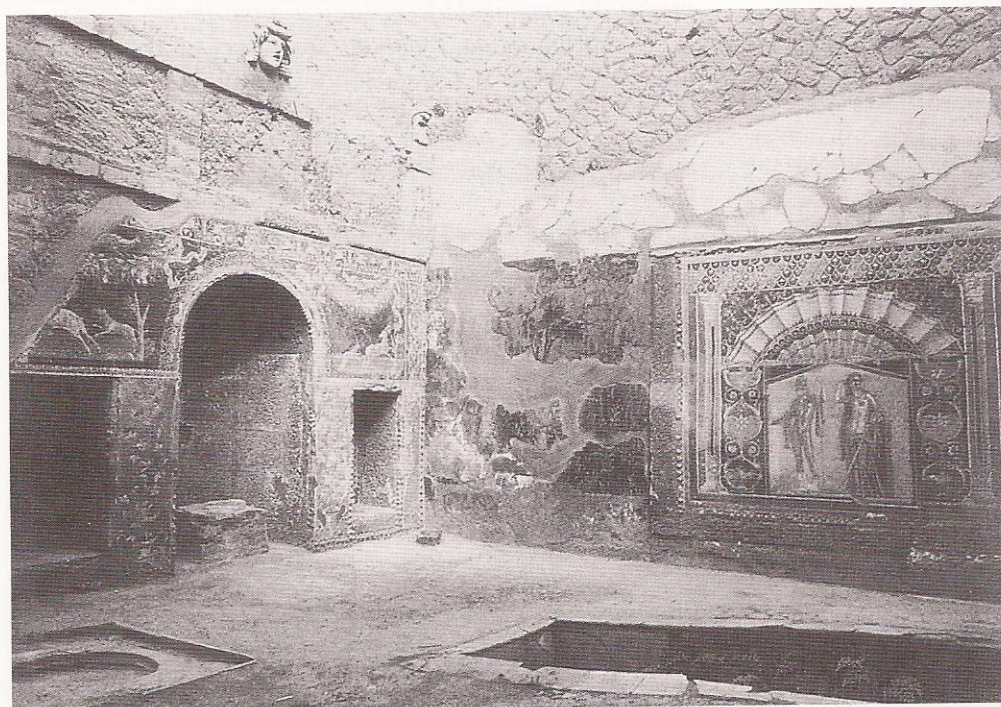

AS AUGAS MINEIRO - MEDICINAIS DE GALICIA (I)

Por: Mª G. Souto Figueroa

Iniciamos unha serie de artigos divulgativos sobre as augas termais e os beneficios que reporta ó noso organismo unha cura termal.

É importante coñece-los efectos terapéuticos das augas mineromedicinais porque nos axudan a manter ou recuperar a saúde e ademais contribúen a mellorar a nosa calidade de vida. Hoxe ó traveso de Internet, tamén se poden ampliar estes coñecementos. A revista electrónica "TERMASWORLD" é a primeira publicación dixital que dispón de información científica e actualizada dedicada ó termalismo. Pódese atopar na dirección <http://www.termasworld.com>

Balneario román do século I. Bais de Neptuno e a Nereida Amphitrite

BREVE HISTORIA

O uso do baño, ou sexa, a inmersión do corpo na auga e a súa permanencia nela por máis ou menos tempo, debe ser tan antigo coma o propio home.

O culto e respecto dos antigos á auga en xeral e en particular ás augas termais, foi precursor do desexo de coñece-las súas virtudes e as causas destas. Para a antigüidade a auga foi cousa sagrada.

Non é posible averigua-la época en que tiveron principio a aplicación e uso dos benéficos auxilios das augas termais.

É probable que algún home, afectado por unha terrible e pertinaz doenza, para a que non atoparan alivio con ningún dos medios coñecidos na súa época, observando estas augas misteriosas, distintas das comúns, pola súa cor, polo seu sabor, olor e temperatura, se atrevese a utilízalas, xa interiormente coa auga de bebida xa exteriormente coma baño e, se con elo atopou algunha melloría, continuou co seu uso ata lograr restablecerse.

Isto puido servir de exemplo a outros individuos afectados da mesma ou parecida doenza e a reiteración de casos análogos non tardaría en divulgarse dunha a outra aldea.

Pódese, non obstante, asegurar que o emprego das augas minerais vén dende moi antigo e o seu uso xeneralizouse axiña entre tódolos pobos. Aínda que elo fora con cego empirismo, porque se ignoraba a súa composición e todas elas encerrábanse en dúas clases: FRÍAS e TERMAIS (ou quentes). Atribuíndose os seus efectos curativos á bruxería ou á acción favorecedora dos espíritos, ninfas ou deuses.

De tódolos xeitos o home prehistórico parece coñece-las augas termais tanto, as gasosas como as quentes. En Francia, nos Pirineos Orientais, concretamente en Ax, baixo varios metros de depósitos glaciares, descubriuse un captado de auga sulfurada quente, montada sobre pilotes de madeira e que remonta probablemente ós primeiros tempos do bronce e do ferro.

C./ Sol, 40 - 42
15402 - FERROL
Tel./Fax: 981 359 171

DECOCVADRO, S.L.
COMERCIAL DE BRICOLAGE Y FERRETERIA

Especialistas en:

- Armarios empotrados
- Puertas blindadas
- Puertas de interior
- Muebles a medida

"Aproveche durante este mes nuestras ofertas"

- Encuadernación de cuadros
- Objetos de regalo
- Junquillos, frisos y tarimas

Sen falar dos fenicios, exipcios, xaponeses e vindo ós gregos cuxos coñecementos en medicina foron xa notables; é sabido que apreciaban as augas termais coma un beneficio debido ós deuses e estaban consagradas a Hércules, emblema da forza.

HOMERO, o máis célebre poeta grego, que viviu preto de mil anos antes de Cristo (Lib. 8 Odisea), contando os ritos e cerimoniais do seu tempo na persoa de **ULISES**, di que entre as “delicias” que se empregaban como a música, bailes e galas, estaban os baños termais.

Un desenvolvemento máis racional adquire a utilización das augas termais baixo o influxo de **HIPÓCRATES** (377 a.C.) o cal, por considera-la enfermidade como: “un disturbio de los humores corporales”, tratou de utilizar este remedio para axudar á propia natureza a restablecer o seu equilibrio.

A este respecto destacaba a favorable influencia do aire fresco e san, da dieta, do repouso psíquico e corporal, da luz, da masaxe e das aplicacións locais e xerais da auga.

Para os gregos era sen dúbida **HERACLES** a divindade que exercía maior influencia no poder curativo das augas e chegaron a ser tantos os mananciais postos baixo a súa advocación, que a denominación “hercúles” ou “herculana” fíxose sinónimo de “balnea”, ou lugar de cura hidromineral. O número de mananciais utilizados polos gregos chegou a ser moi elevado, alcanzando algúns o carácter de verdadeiros establecementos balnearios.

A grande concorrencia de enfermos facilitou que chegaran a crear en tales lugares verdadeiras corporacións e escolas de médicos que, por considerarse descendentes de **ESCULAPIO**, denomináronse “Asclepiadas”.

Coñeceron os romanos “Las aguas que apaciguaban los dolores reumáticos, las que curaban los ojos, las que disolvían la piedra o que descargaban las vísceras, favoreciendo el curso de los humores malos”. Recoñecéronse

pois as propiedades diuréticas, purgantes, etc. das augas minerais. Atribuíndolles efectos tantos máis maravillosos canto que se pretendía que presidían o seu nacemento divindades saudables, ninfas ou náíades. Este culto das augas foi a orixe empírica da balneoloxía e da hidroterapia moderna e científica, como a superstición foi a base da súa explotación.

En tódalas nacións suxeitas á dominación romana, atópanse indubidables testemuños do aprecio que estes facían dos mananciais de augas minerais, especialmente as termais, sen dúbida polos bos efectos que delas obtiñan na curación das feridas.

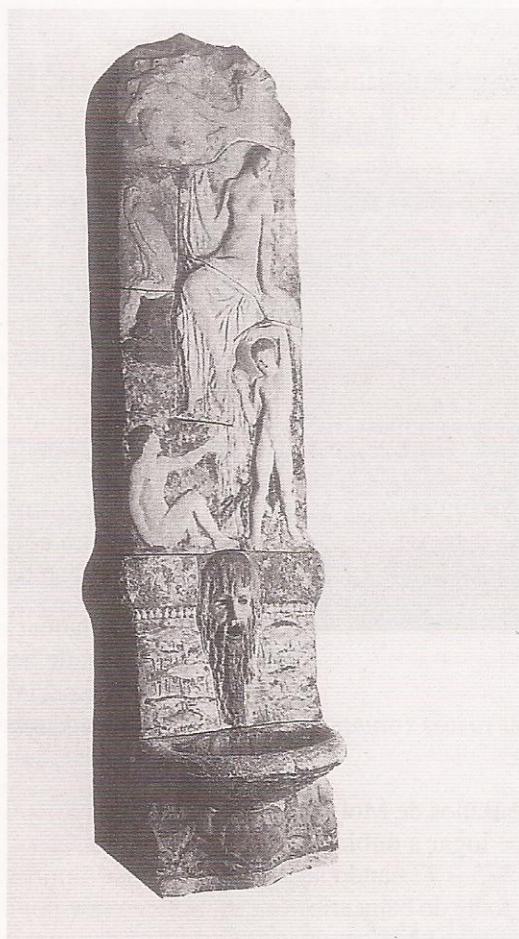
En recoñecemento dos beneficios que desta fonte lograban, elevaban monumentos, erguían estatuas e gravaban inscricións que chegaron ata nós.

En Galicia baños de orixe romano, son os de **Lucus Augusti** (Balneario de Lugo). Consérvanse restos dun balneario con cámaras romanas cadradas e abovedadas, con nichos nas paredes formando un arco de medio punto. Hai outras dúas cámaras abovedadas con aparello de lousa.

Acháronse inscricións dedicadas a dúas deidades supostamente acuáticas: **Laho paraliomego** consagrada por **Caelius Rufinus**, e a **Tutela**.

En **Caldas de Cuntis** (Pontevedra), **Aquae calidae**, **Ptolomeo** (2, 6, 24). Nesta localidade houbo un balneario romano no que apareceron cincocentas moedas romanas e dúas aras dedicadas ás ninfas por **Antonius Florus**, **NYMP/HIS C A/NTONIVS/FLORVUS**, a outra, case idéntica, ten a seguinte inscrición: **NYMP/HIS C/ANTONIVS/FLORVUS**.

Caldas de Reis (Pontevedra) identifícase con **Aquae celinis**, (**Aquis Celenis**) do **Itinerarium Antonini** (430,3) e do **Revenate** (4,43-321,8). Nos cimentos do balneario recolléronse moedas. Unha ara atopada no mesmo está dedicada a **Edovio** por un indíxena de nome **Adalus**, fillo de **Cloutius**.

Bouvete de Baden (Suiza)

Tamén existen restos romanos na provincia de Ourense. Na parroquia de Laias, situada na marxe dereita do río Miño, atopáronse inscricións latinas que fan crer que as augas minerais moi quentes que alí se atópan son as chamadas polos romanos Aquae Leae.

En Baños de Bande, Aquis Querquenis; entre outros vestixios romanos pódese consignar unha lápida votiva, dedicada ás ninfas, atopada nunha das paredes da casa Rectoral, cuxo orixinal hoxe en día consérvase no Museo Provincial de Ourense. Nela aparece a seguinte inscrición: NYMFS BOELI VS RUF VS PRO SALUTE V.A. V.S. (Nimphis Boelius Rufus pro salute sua volum solvit).

Río Caldo, Aquae Originis, posiblemente é a mansión de aquis originis del Itinerarium Antonini (428,1) e do

Santa Eulalia de Bóveda

Ravenate (4,45-30,2), que proporcionou restos romanos. Hai restos de tellas, ladrillos e de fábrica.

Baños de Molgas, Salientibus. Que Baños de Molgas foi unha estación viaria termal non ofrece lugar a dúbidas. Proba diso son os restos achados entre 1975 - 77 cando se fixo un intento de mellora na captación da fonte do balneario. Aparecen piares antigos, anacos de estatua e dúas as de bronce labradas que, segundo Martínez Risco, seguramente pertenceron á aguia - insignia dalgunha unidade militar romana, hoxe depositada no Museo provincial de Ourense.

A 4 km de Baños de Molgas atópase a Igrexa de Santa Eufemia. O soporte do altar é unha ara romana colocada

invertida na que figura a seguinte inscrición "AURELIUS FLAVIUS TAMANACU NYNPHIS EX VOTO".

En Ourense capital, nas Burgas, atopouse nas proximidades da mesma, no ano 1802, unha ara romana dedicada ás ninfas das augas, cuxa inscrición é: NYMPHIS CALPURNIA ABANA AEBOSO (ca) EX VISV V (otum) S (olvit) L (ibens), "Calpurnia Abana Aeboso cumpriu gustosa o voto que fixera baixo a inspiración dun soño, ás Ninfas das augas". Actualmente consérvase no Museo Arqueolóxico de Ourense.

TERMALISMO GALEGO

Galicia posúe un gran número de augas mineromedicinais e augas termais, pero a provincia de Ourense é, en canto a número de augas termais e mineromedicinais, a máis rica das catro provincias galegas. Non só rica en canto ó número senón tamén en canto a súa calidade. Algunhas das súas augas non teñen nada que envexar a outras augas de países estranxeiros, países que se senten moi orgullosos das mesmas; o que ocorre é que as nosas augas nuns casos carecen de publicidade e noutros a súa explotación é nula ou ínfima, co que estamos desaproveitando unha fonte de saúde permanente.

Ata o momento o termalismo galego vénse sustentando no confianza que os "aguistas" facían nestas augas e polo uso de prácticas repetidas ó longo dos anos.

É de chamar a atención como, a pesar do deterioro, as malas vías de acceso, a falla de dotacións hoteleiras, a carencia de especialización terapéutica así como a falla de instalacións adecuadas, as persoas seguen visitando estes lugares tomando as augas ou facendo uso de simples baños, e en todas estaba moi arraigado o efecto beneficioso e curativo das mesmas.

Faise imprescindible a búsqueda de fundamentos científicos que poidan xustificar a importancia e o interese deste tipo de curas hidrotermais.

En palabras de Dr. Armijo: "Las curas hidrotermales constituyen un importante proceder terapéutico respaldado por siglos de utilización, pero precisamente por su antigüedad y el enorme progreso de la terapéutica actual, requiere ser considerada con la óptica de los tiempos en que vivimos".

**Aluminios
glesias s/l**

C./ Goya, 5

Teléf. / Fax: 981 383 748

C.I.F.: B-15.398.837

La Gándara - NARON